

17/12 1926

Ed. Tulenheimon ym. välikysymys joka koskee hallituksen
ohjelman toteuttamista

"Onko hallituksella yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa eduskunnalle esittämässä ohjelman toteuttamiseksi ja millainen se on; sekä edellyttävätkö hallitus, että sillä mainitun ohjelman toimeenpanijana on eduskunnan luottamus?"

Kun ed. Tulenheimo näkyy kaipaavan minuakin esiintymistäni tässä asiassa, rohkenen lyhyellä lausunnolla vaivata eduskuntaa, vaikkakin keskustelu on jo näin pitkälle venynyt. Tähän on sitä enemmän syytä, kun keskustelu nyt lähenee loppuaan ja minulla samalla on tilaisuus kosketella eräitä kohtia tähänastisessa keskustelussa.

Ensinnäkin on minun itse välikysymyksen teosta lausuttava, että minä puolestani olen sitä tyydytyksellä tervehtinyt. Sen kautta on ainakin minun pyrkimykseni tullut täytetyksi. Eduskunnalle on annettu tilaisuus selvittää tärkeä kysymys siitä, nauttivatko äsken nimitetyt valtionneuvoston jäsenet eduskunnan luottamusta. Epäilykset välikysymyksen tekijäin taholla, että välikysymys jossakin muodossa olisi ollut hallitukselle vähemmän tervetullut, ei niin ollen aikakaan minuun nähden pidä paikkaansa.

Sensijaan täytyy siihen muotoon nähden, johon välikysymys on laadittu, lausua, että se on jokseenkin kömpelö asiapaperi, ehkä kömpelöimpiä, mitä eduskunnan pöytäkirjoihin tähän saakka on liitetty. Näkee kaikesta, että välikysymyksen kirjoittajalla on ollut paljon päänvaivaa, ennenkuin hän on saanut kokoon välikysymyksensä ja sen laadituksi siihen muotoon, että siitä voisi keskustelun aikaansaada. Välikysymyksen sananmuoto pa-

nikin aluksi suuresti ihmettelemään, mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan. Tämän iltainen keskustelu ja varsinkin välikysymyksen ensimmäisen allekirjoittajan lausunto ovat tässä suhteessa kuitenkin antaneet täyden selvyyden. Ed. Tulenheimon ensimmäinen lausunto oli oivallinen näyte siitä, millä tavalla vanhoillinen poliitikko katselee yhteiskunnallisia kysymyksiä. Minä luulen, että eduskunnassa ei ole moniin vuosiin annettu lausuntoa, jossa siinä määrin yhteen paikkaan koottuna olisi ilmaistuna se vanhoillisen katsantokanta, jonka mukaisesti ed. Tulenheimo ja luultavasti muutkin hänen ryhmätoverinsa suhtautuvat nykyajan yhteiskunnallisiin pyrkimyksiin, Tämä katsantokanta tulee kyllä jatkuvasti näkyviin kussakin eri kysymyksessä pitkin eduskuntatyön suorittamista, mutta nyt, kun on ollut kysymys kokonaisesta ohjelmasta, näkee tosiaan, miten vähän toiveita on saada siltä taholta mitään apua, silloin kun sosialisiin reformeihin halutaan käydä. Ed. Tulenheimo näkyy katsovan asemaa yhteiskunnassa siten, että nyt on pantava piste kaiken tähänastisen yhteiskunnallisen kehityksen jälkeen. Se mikä tähän saakka on suoritettu, saattaa vielä mennä, mutta etemmäksi ei ole lupaa käydä.

Nyt toimensa aloittanut hallitus on ottanut asian kokonaan toiselta kannalta, se on halunnut saada edes jossakin määrässä liikkeelle reformipolitiikan, joka viime vuosina on jäänyt jotenkin pysähdyksiin. Se on sen vuoksi koettanut kerätä yhteen joitakin niistä tärkeistä kysymyksistä, jotka lähivuosina odottavat ratkaisuaan. Ja se on puolestaan varma siitä, että kansan suuri enemmistö ja toivottavasti myöskin tämän eduskunnan enemmistö on valmis niitä aikomaan kannattamaan, mahdollisesti joissakin yksityiskohdissa hieman muodosteltuina. Tällä ovat jo useat puhujat omasta puolestaan todenneet - ja minä saanen heihin tässä suhteessa yhtyä, - että se ohjelma, jonka hallitus on esittänyt, ei ole erikoisesti sosialidemokraattinen oh-

jelma. Se on yksinkertaisesti radikaalisen porvariston ohjelma ja sen vuoksi olisi eduskunnassa odottanut vapaamielisempien porvarillisten poliitikkojen taholta lämpimämpää vastaanottoa ohjelmalle, jokseenkin kokonaisuudessaan. Niin ei kuitenkaan ole käynyt. Toivottavasti tämä ohjelma, asia kerrallaan esitettynä tulee saamaan paremman vastaanoton.

Keskustelun varrella ovat useat puhujat tehneet lukuisasti kysymyksiä hallituksen jäsenille ja varsinkin minulle. Näitä kysymyksiä sisältyi jo ed. Tulenheimon ensimmäinen lausunto useampia kymmeniä, ja muut edustajat ovat katsoneet asiakseen vielä täydentää tätä kysymysten sarjaa. Minä arvaan, etteivät he itsekään ole odottaneet, että näihin kysymyksiin tul-taisiin antamaan mitään vastausta, varsinkaan kun niihin ei oltu itse väli-kysymyksessä laisinkaan kosketeltu. Eivät arvoisat välikysymyksen tekijät myöskään voine odottaa, että hallituksen jäsenet asettuisivat koulupojan asemaan, jota heillä on oikeus tutkia ja tehdä visaisia kysymyksiä asioista, joita heidän päähänsä pölköhtää. Jos tehtyihin kysymyksiin olisi ryhdytty vastaamaan, arvaan, että ed. Tulenheimolla ja hänen tovereillaan olisi ollut varalla ainakin toinen kokona kysymyksiä lisää. Keskustelu olisi silloin jatkunut vieläkin pitemmälle, kuin mitä siihen nyt jo on aikaa kulu-tettu. Ed. Tulenheimolle itselleen näytti vastauksen saanti näihin kysy-myksiin myös olleen aivan tarpeeton, koska hän jo etukäteen ilmoitti ole-vansa selvillä siitä, että hallituksen politiikka on hänelle epämieluisaa ja hän sen vuoksi tulee joka tapauksessa äänestämään epäluottamuslauseen puolesta.

Eräänseen asiaan, jota ed. Tulenheimon puheenvuorossaan keskitteli, tahdon kuitenkin tässä palata. Se koskee kysymystä siitä, mikä on nykyisen hallituksen suhde sen kannattajapuolueeseen, sosialidemokraattiseen puolueeseen. Ed. Tulenheimon ihmetteli sitä, että hallitusta muodostettaessa oli

tarvittu puoluepuoleiston päätös ja edelleen hän erästä sos.dem. puoluekokouksen päätöksestä oli löytänyt sanat , että asetettava hallitus on puolueen orgaanien kontrollin alaisena. Onko tämä, ed. Tulenheimo, mitään uutta ja outoa? (Ed. Tulenheimo: On !) Ei ainakaan meidän parlamenttaarisessa elämässämme. Jokainen hallitus, joka täällä on tähän saakka ollut, on tietäkseni ollut hyvinkin kiinteässä vuorovaikutuksessa oman puolueensa keskusorgaanien kanssa. Jokainen hallitus, joka täällä on istunut, on katsonut velvollisuudekseen käydä oman puolueensa eduskuntaryhmän kokouksissa selostamassa asioita. Tiedänpä erään puolueen, jonka asettama hallitus on antanut eduskuntaryhmänsä nimenomaan äänestää useista tärkeistä kysymyksistä ennenkuin se on lähtenyt niitä toteuttamaan. Ja minä tiedän, että esim. kokoomispuolueen edustakuntaryhmä muutama vuosi takaperin oli päättänyt ottaa osaa hallituksen muodostamiseen, mutta kun puolueen piirisihteerien kokous tuli koolle Helsinkiin ja pani jyrkästi hallituksen menoa vastaan sillä hetkellä, niin asia raukesi. Ed. Tulenheimon oma puolue on siis menetellyt juuri samalla tavalla, mistä hän nyt haluaa moittia nykyistä hallituspuoluetta. Haluan muistuttaa ed. Tulenheimoa edelleen siitä, mikä meteli kokoomispuolueen taholla pantiin toimeen, silloin kun eräät puolueeseen kuuluvat jäsenet ilmoittivat aikovansa mennä professori Cajanderin muodostamaan virkamieshallitukseen. Hänen puolueensa sekaantui silloinkin asiaan. Muistutan edelleen, mitenkö maalaisliitto viimeksi viime kesän puoluekokouksessaan on hyvinkin tehokkaalla tavalla sekaantunut hallituksensa toimiin, antaen sille suoranaisia ohjeita ja toisissa kohdissa moittien hallituksensa toimintaa. Semmoisena kuin puolue-elämä meillä nykyään esiintyy, on luonnollista, että kiinteä vuorovaikutus hallituksen ja sitä kannattavan puolueen välillä on olemassa, koska muuten ei voi toivoa, että hyvä yhteisymmärrys tu-

lisi jatkumaan puolueessa. Minä luulen muuten, että ed. Tulenheimo ei olisi tätä huomautustaan tehnytäkään, jos hän enemmän olisi kiinnittänyt huomiota siihen lauseeseen, jolla eduskunnalle esittämäni ohjelmapuhe loppui ja jossa sanotaan, että hallitus on tietoinen siitä, että se on kaikista tehtaasta ja mahdollisista laininlyönnöistään vastuunalainen eduskunnalle. Siinä lauseessa annettiin riittävä vastaus myöskin ed. Tulenheimon tähän teke-
mään kysymykseen.

Se keskustelu, mikä nyt on käyty kysymyksestä hallituksen olemassaolosta tai sen kaatumisesta, samoin kuin sen ohjelmasta on mielestäni suureksi osaksi kuitenkin liikkunut syrjäseikoissa. Pääkysymykseksi ei oikeastaan olisi saanut muodostua se, onko hallituksen esittämä ohjelma kokonaisuudessaan taikka edes pääsunnissaan eduskuntaa tyydyttävä, tai onko joku hallituksen jäsen ehkä vähemmän mieluisa erälle osalle eduskuntaa, vaan painopiste keskustelussa olisi minun mielestäni ollut oleva toisaalla. Tällä kertaa on oikeastaan pääkysymyksenä se, mikä hallituksen suunta tässä maassa on oleva vallalla, ei erikoisesti tällä hetkellä, vaan kaukaisempaan tulevaisuuteen tähdäten. Meillä on useamman vuoden kuluessa saatu tottua siihen, että oikeisto, lähemmin määriteltynä kokoomus, on hallinnut maata sopivasti liittoutumalla erään toisen ryhmän kanssa, ja on sillä tavalla antanut väriä maamme poliittiselle elämälle. Se, että tässä suhteessa nyt on tapahtunut muutos ja käänne, härsyttää hyvin ymmärrettävästi kokoomuspuolueen eduskuntaryhmää ja selittää osaltaan, minkä vuoksi välikysymys on tehty. Eduskunnan on mielestäni nyt vastattava kysymykseen, onko poliittiseen elämämme tässä suhteessa saatava muutos.

Minä aluksi viittaan useihin lausuntoihin, joita tämän yön varrella on annettu ja joissa on moitittu sosialidemokraattista eduskuntaryhmää siitä, ettei se aikaisemmin ole ollut mukana hallituspulien ratkaisemassa. Samasta

asiasta olemme saaneet moitteita useampien vuosien kuluessa. Meidän halut-
tomuutemme ovat kuitenkin olleen vaikuttamassa useat, ainakin tällä hetkellä
hyvin ymmärrettävät syyt. Nyt kun ajatussuunta sosialidemokraattisessa puo-
lueessa on muuttunut ja siinä on tapahtunut käänte, on sosialidemokraattinen
eduskuntaryhmä äsken syntyneen hallituspuolan aikana koettanut parhaansa mu-
kaan myötä vaikuttaa syntyneen pulan ratkaisussa. Tällöin on kuitenkin voi-
nut havaita, että ääni ja muotti aikaisempien voittajain taholla on kokonaan
muuttunut.

Siitä huolimatta on sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä lojaalisesti
ja kaikkien parlamentaaristen sääntöjen mukaan koettanut osaltaan helpottaa
hallituspuolan ratkaisua. Heti kun entinen hallitus kaatui, ilmoitettiin ryh-
män puolesta, ettei se katso voivansa kieltäytyä myötä vaikuttamasta hallituk-
sen muodostamiseen. Kun sitten hallituksen muodostaminen uskottiin minun teh-
täväkseni, koetin aluksi vointini mukaan saada syntymään kokoomushallitusta,
joka voisi nojautua eduskunnan enemmistöön ja jossa eduskunnan kaikki vapaa-
mieliset ainekset olisivat mukana. Siitä aiheutui, että niille ryhmille ja
ryhmän osille, joita voitaneen pitää ainakin osittain vapaamielisinä, tehtiin
tarjous yhteistoimintaan ryhtymisestä. Se oli merkittävä sovinnon tarjoukseksi.
Niille ryhmille tarjosi sosialidemokraattinen ryhmä tilaisuuden aloittaa
uuden poliittisen suunnan. Samalla tällä tarjouksella tarkoitettiin jyrkän
muutoksen aikaansaamista maan tähänastisessa hallinnossa. Keskustelujen poh-
jaksi esitettiin näille ryhmille ohjelma, joka, kuten alussa mainitsin, ei
suinkaan ollut sosialidemokraattinen, vaan vapaamielis-porvarillinen. Valitet-
tavasti tämä kaunis ajatus raukesi. Sitä jatkuvaisuutta, jonka kokoomushalli-
tus olisi voinut taata maan hallinnolle, ei saatu aikaan. Ne ryhmät, joiden
puolesta käännyttiin, kieltäytyivät tällä kertaa maan hallitukseen astumasta.
Tällöinkään ei sosialidemokraattinen ryhmä katsonut olevansa oikeutettu vetäy-

työnnä syrjinnä, vaikka sen hartioille täten tuli yksinään jättää hallitusvastuu. Me tiesimme kyllä eduskuntaryhmässämme, että jos me yksinään, nojautuen vajaan eduskunnan kolmannekseen, panemme hallituksen pystyyn, tulee siitä koitamaan runsaasti vaikeuksia ja ennen kaikkea jatkuva taistelua ja hyökkäyksiä valtansa menettäneen kokoomuksen taholta. Minä toivon, että sosiaalidemokraattiselle puolueelle on luettava ansioksi, että se tälläkin uhalla tähän kokeeseen ryhtyi.

Nyt kun se on siihen ryhtynyt, on eduskunnan kaikkien vapaamielisten ainesten valittava, mitä suuntaa he haluavat tässä maassa vastedes kuljettavaksi, haluavatko he lähteä kulkemaan oikeiston ohjauksen mukaan, vai haluavatko he laskea perustuksen vapaamieliselle poliitikalle, jota vastedes voitaisiin seurata. Se hallitus, joka nyt on toimesta, avaa mahdollisuudet jälkimmäiselle tielle käymiseen. Kun me tottuu siihen ajatukseen, että sosiaalidemokraatit voivat olla hallituksessa, mikä ajatus tietysti uutuudeltaan on hyviakin outo monen kunnan porvarin mielestä, tulee tietysti myöhemmin aika, jolloin hallituksen pohja voi olla laajempi. Tämä iltana ymmärtäkseni on ratkaistava, kummalle kehityssuunnalle eduskunta haluaa avata mahdollisuudet.

Mitä tulee siihen, mitä hallitus osasta puolestaan tältä keskustelulta odottaa, voinen sen lyhyesti pukea näotoon: Hallitus odottaa eduskunnan luottamusta valtioneuvoston jäsenille henkilökohtaisesti samoin kuin esittämässä ohjelman yleissuunnalle, eli sille suunnalle, jota tämä ohjelma viitoittaa.